

Sylwia Furman, Agnieszka Napiórkowska, Małgorzata Sadkowska-Todys

JERSINIOZA W POLSCE W 2009 ROKU

YERSINIOSIS IN POLAND IN 2009

Zakład Epidemiologii

Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie

STRESZCZENIE

W 2009 roku odnotowano na terenie całego kraju 326 przypadków zachorowań na jersiniozy, a zapadalność wyniosła 0,85 na 100 000 mieszkańców. Zgłoszono 288 przypadków jersiniozy jelitowej i 38 przypadków jersiniozy pozajelitowej. Nie odnotowano zgonów, których przyczyną było zakażenie pałeczkami *Yersinia*. Hospitalizowanych było 76,1% chorych. Do najczęstszych objawów klinicznych w przypadkach jersiniozy jelitowej należały: biegunka (86%), gorączka (79%), bóle brzucha (42%) oraz wymioty (37%). W postaci pozajelitowej jersiniozy najczęstszym objawem były dolegliwości ze strony układu kostno-stawowego, które wystąpiły u 58% chorych. W 2009 roku nie było ognisk zachorowań, w których czynnikiem etiologicznym byłyby pałeczki *Yersinia*. Typy serologiczne izolowanych pałeczek *Yersinia enterocolitica* określono w 128 przypadkach zachorowań, w tym połowa należała do serotypu O3, a 59 zachorowań było wywołanych przez *Y. enterocolitica* serotyp O8.

Słowa kluczowe: postaci jersiniozy, epidemiologia, Polska, rok 2009

Analizę sytuacji epidemiologicznej jersiniozy w Polsce w 2009 roku przeprowadzono na podstawie danych z corocznych biuletynów „Choroby zakaźne i zatrucia w Polsce” za lata 2004-2009 (MP Czarkowski i in., PZH i GIS) oraz ankiet – wywiadów o zachorowaniu na jersiniozy, nadesłanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne z terenu całego kraju.

W 2009 roku w Polsce zarejestrowano ogółem 326 zachorowań na jersiniozy, zapadalność wyniosła 0,85 na 100 tys. mieszkańców (tab.I). Zarówno liczba zachorowań, jak i zapadalność na 100 tys. ludności są znacząco wyższe od mediany za lata 2004-2008, wynoszącej odpowiednio 140 i 0,37.

Odsetek osób hospitalizowanych – 76,1% utrzymał się na wysokim poziomie w stosunku do lat ubiegłych, co może świadczyć o znacznym niedorejestrowaniu zachorowań na jersiniozy (tab.I). Ponadto, tak wysoki odsetek hospitalizowanych chorych wskazuje na to, że

ABSTRACT

The total number of 326 yersiniosis cases were reported in 2009 in Poland. The incidence rate was 0.85 per 100 000 inhabitants. In this year 288 cases of intestinal yersiniosis and 38 cases of extraintestinal yersiniosis were notified. There were no deaths could be due to infection with *Yersinia*. About 76% of patients were hospitalized. The most common clinical symptoms of intestinal yersiniosis cases were diarrhea (86%), high temperature (79%), abdominal pain (42%) and vomiting (37%). The most common symptom of extraintestinal form of yersiniosis was discomfort on the part of the osteoarticular system, which occurred in 58% of patients. In 2009 there were no reported outbreaks of yersiniosis. Serological types of *Yersinia enterocolitica* isolated in 128 cases. Half of them were *Y. enterocolitica* serotype O3 but there were also 59 cases caused by *Y. enterocolitica* serotype O8.

Key words: yersiniosis, epidemiology, Poland, 2009

lekarze pierwszego kontaktu względnie rzadko kierują pacjentów z objawami ze strony układu pokarmowego na badania laboratoryjne w kierunku zakażenia tym patogenem.

W Polsce zachorowania spowodowane pałeczkami *Yersinia* kwalifikowane są według obowiązujących definicji przypadku dla jersiniozy jelitowej i jersiniozy pozajelitowej. Zgodnie z definicjami zgłoszono ogółem 303 przypadki jersiniozy potwierdzone i 23 przypadki prawdopodobne. Kryteria definicji jersiniozy jelitowej spełniło 288 zachorowań – wszystkie zakwalifikowane jako potwierdzone (tab.II). Natomiast na 38 zachorowań na jersiniozę pozajelitową kryteria przypadku potwierdzonego spełniło 15 (39,4%) a prawdopodobnego 23.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2009 r. na terenie Polski nie odnotowano zgonów, których wyjściową przyczyną było zachorowanie spowodowane pałeczkami *Yersinia enterocolitica* lub

Tabela I. Jersinioza w Polsce w latach 2004-2009. Liczba zachorowań, zapadalność, liczba i odsetek hospitalizowanych
Table I. Yersiniosis in Poland in 2004-2009. Number of cases, incidence rate per 100 000 population, number and percentage of hospitalization

Rok	Liczba zachorowań w kwartałach				Liczba zachorowań - razem	Zapadalność na 100 tys.	Hospitalizacja	
	I	II	III	IV			Liczba	%
2004	18	28	22	16	84	0,22	62	73,8
2005	19	28	46	43	136	0,36	113	83,1
2006	23	26	37	54	140	0,37	95	67,9
2007	80	47	44	62	233	0,62	142	60,9
2008	58	97	58	40	253	0,66	190	75,1
2009	45	185	62	34	326	0,85	248	76,1

Yersinia pseudotuberculosis. W wywiadach jednostkowych nadesłanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne również nie podano takich informacji.

W 2009 r. w kraju nie odnotowano ognisk zachorowań spowodowanych zakażeniem pałeczkami *Yersinia*. Zachorowania na jersiniozę jelitową wystąpiły we wszystkich województwach (tab.III). Największą liczbę zachorowań zarejestrowano, podobnie jak w roku ubiegłym, w województwie śląskim (44 przypadki). W województwie pomorskim wystąpił ponad dwukrotny wzrost liczby zachorowań - z 18 w 2008 r. do 42 w 2009 r., a zapadalność była największa w kraju (1,79 na 100 tys.). W województwie podkarpackim, w którym w 2008 roku nie odnotowano zachorowań na jersiniozę jelitową, w roku 2009 zgłoszono 7 przypadków.

Tabela II. Liczba zachorowań na jersiniozy w Polsce w 2009 r. według definicji przypadku

Table II. Yersiniosis in Poland in 2009 by voivodeship. Number of suspected and confirmed cases

Województwo	postać jelitowa	postać pozajelitowa		Ogółem
	przypadek potwierdzony	przypadek prawdopodobny	przypadek potwierdzony	
1. Dolnośląskie	3	-	-	3
2. Kujawsko-pomorskie	29	-	2	31
3. Lubelskie	4	1	1	6
4. Lubuskie	6	-	1	7
5. Łódzkie	25	-	-	25
6. Małopolskie	38	-	-	38
7. Mazowieckie	39	-	2	41
8. Opolskie	5	16	-	21
9. Podkarpackie	7	-	-	7
10. Podlaskie	3	-	-	3
11. Pomorskie	40	1	1	42
12. Śląskie	44	1	4	49
13. Świętokrzyskie	2	-	-	2
14. Warmińsko-mazurskie	10	-	-	10
15. Wielkopolskie	11	4	4	19
16. Zachodniopomorskie	22	-	-	22
RAZEM	288	23	15	326

Zachorowania na jersiniozę pozajelitową zgłosiło 8 województw. Najwięcej, bo 16 przypadków, podobnie jak w latach ubiegłych zarejestrowano w województwie opolskim, co może wskazywać na to, że w tym województwie lekarze wywiązują się właściwie z obowiązku zgłaszania tej jednostki chorobowej. U 15 chorych stwierdzono charakterystyczne objawy ze strony układu kostno-stawowego.

Dane o zachorowaniach (tab. IV) wskazują, że na jersiniozę jelitową chorowały przede wszystkim dzieci w wieku 0-4 lata (71,2%). Zachorowania na postać pozajelitową jersiniozy dotyczyły głównie osób po 50. roku życia (12 osób), choć pojedyncze przypadki rejestrowano we wszystkich grupach wieku.

W jersiniozie jelitowej najczęstszym objawem u chorych była biegunka (85,8%), u 7,3% osób z domieszką krwi oraz wysoka gorączka (79,2%). Pozostałe objawy, takie jak: bóle brzucha i wymioty wystąpiły odpowiednio u: 41,7% oraz 36,8% osób.

Nadal nie jest oznaczany rutynowo typ serologiczny chorobotwórczych pałeczek *Yersinia*, o czym świadczy brak informacji o serotypie *Y. enterocolitica* u 198 chorych (60,7%). W 2009 r. informacja o serotypie pałeczek *Yersinia*, izolowanych od chorych była dostępna w 128 przypadkach, w których wyizolowano patogen (tab. V), tj. w 39,3% zachorowań (dla porównania: w 2008 r. - 50,2%).

Zwraca uwagę fakt, że w porównaniu do roku ubiegłego ponad dwukrotnie wzrosła liczba zachorowań wywołanych serotypem O8 (z 22 przypadków w 2008 r. do 59 przypadków w 2009 r.), zwłaszcza, że do 2004 roku w Polsce nie było doniesień o izolacji od ludzi pałeczek *Y. enterocolitica* O8. Jednocześnie zwiększyła się liczba województw, w których były rejestrowane zachorowania wywołane tym serotypem (z 9 województw w 2008 r. do 11 województw w 2009 r.: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie, małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie). Największą liczbę jersinioz wywołanych typem serologicznym O8 odnotowano w województwie śląskim (16 przypadków) i wielkopolskim (11 przypadków). Zakażenia *Y. enterocolitica*

Tabela III. Jersiniozy w Polsce w latach 2008-2009. Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców wg. województw
Table III. Yersiniosis in Poland in years 2008-2009 by voivodeship. Number of cases and incidence rate per 100 000 population

Województwo	Jersinioza ogółem				Jersinioza jelitowa				Jersinioza pozajelitowa			
	2008		2009		2008		2009		2008		2009	
	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.	l. zach.	zapad.
1. Dolnośląskie	4	0,14	3	0,10	4	0,14	3	0,10	-	-	-	0,00
2. Kujawsko-pomorskie	33	1,60	31	1,50	33	1,60	29	1,40	-	-	2	0,10
3. Lubelskie	8	0,37	6	0,28	6	0,28	4	0,19	2	0,09	2	0,09
4. Lubuskie	3	0,30	7	0,69	3	0,30	6	0,59	-	-	1	0,10
5. Łódzkie	23	0,90	25	0,98	21	0,82	25	0,98	2	0,08	-	0,00
6. Małopolskie	29	0,88	38	1,15	29	0,88	38	1,15	-	-	-	0,00
7. Mazowieckie	29	0,56	41	0,79	27	0,52	39	0,75	2	0,04	2	0,04
8. Opolskie	27	2,61	21	2,04	5	0,48	5	0,48	22	2,13	16	1,55
9. Podkarpackie	1	0,05	7	0,33	-	-	7	0,33	1	0,05	-	0,00
10. Podlaskie	4	0,34	3	0,25	4	0,34	3	0,25	-	-	-	0,00
11. Pomorskie	18	0,81	42	1,88	18	0,81	40	1,79	-	-	2	0,09
12. Śląskie	45	0,97	49	1,06	42	0,90	44	0,95	3	0,06	-	0,11
13. Świętokrzyskie	7	0,55	2	0,16	4	0,31	2	0,16	3	0,24	5	0,00
14. Warmińsko-mazurskie	4	0,28	10	0,70	4	0,28	10	0,70	-	-	-	0,00
15. Wielkopolskie	10	0,29	19	0,56	6	0,18	11	0,32	4	0,12	8	0,23
16. Zachodniopomorskie	8	0,47	22	1,30	8	0,47	22	1,30	-	-	-	0,00
RAZEM	253	0,66	326	0,85	214	0,56	288	0,75	39	0,10	38	0,01

Tabela IV. Liczba zachorowań na jersiniozy w Polsce w 2009 r. w grupach wieku

Table IV. Yersiniosis in Poland in 2009. Number of cases by age

Grupa wieku	liczba przypadków		
	jelitowa	pozajelitowa	ogółem
0	49	-	49
1	93	-	93
2	38	2	40
3	15	-	15
4	10	-	10
0-4	205	2	207
5-9	26	-	26
10-19	27	5	32
20-29	7	2	9
30-39	10	8	18
40-49	5	5	10
50-59	3	12	15
>60	5	4	9

O8 powodują nasilone objawy kliniczne, a o cięższym przebiegu tych zakażeń może świadczyć m.in. wyższy niż w przypadku serotypu O3, odsetek hospitalizacji wśród chorych na jersiniozę wywołaną serotypem O8 i dłuższy czas jej trwania. Ponadto, według danych z 2009 r. zachorowania spowodowane serotypem O8 stanowiły wśród jersiniozy pozajelitowej 23,7% przypadków, a zachorowania wywołane serotypem O3 – 5,3%. Zachorowania na jersiniozę pozajelitową wywołaną serotypem O8 występowały u osób we wszystkich grupach wieku

powyżej 15 r.ż., natomiast O3 jedynie wśród chorych powyżej 60 r.ż.

PODSUMOWANIE

1. W 2009 r. w Polsce zgłoszono 326 zachorowań na jersiniozę - w tym 288 przypadków jersiniozy jelitowej i 38 przypadków jersiniozy pozajelitowej.
2. Odsetek osób hospitalizowanych z powodu jersiniozy wyniósł w 2009 r. 76,1% i utrzymuje się podobnie jak w latach ubiegłych na wysokim poziomie. Może to świadczyć o braku diagnozowania zachorowań o lżejszym przebiegu i/lub niekompletnym zgłaszaniu zachorowań. Istnieje więc konieczność wprowadzenia badań w kierunku zakażenia pałeczkami *Yersinia* do diagnostyki rutynowej w przypadku chorób przebiegających z biegunką. Ponadto, podobnie jak w latach ubiegłych zgłoszenie wyraźnie większej liczby przypadków postaci jersiniozy pozajelitowej, nawet przez jedno województwo, świadczy o nadal niskiej zgłaszalności tej jednostki chorobowej w kraju, zwłaszcza ze szpitali o profilu reumatologicznym, gdzie w diagnostyce rutynowej schorzeń układu kostnego powinny być stosowane testy serologiczne w kierunku jersiniozy.
3. Ze względu na większą niż w 2008 r. liczbę zachorowań wywołanych serotypem O8 *Y. enterocolitica*, które wystąpiły na większym niż w latach ubiegłych obszarze kraju należy uznać, że istnieje rozszarzone ognisko epidemiczne.

Tabela V. Typy serologiczne pałeczek *Yersinia* wyizolowanych od pacjentów w Polsce w 2009 r.
Table V. The serotypes of *Yersinia* strains isolated from cases in Poland in 2009

Województwo	Jersinioza jelitowa				Jersinioza pozajelitowa			
	Typy serologiczne				Typy serologiczne			
	Y.enterocolitica			nieokreślone	Y.enterocolitica			nieokreślone
	03	08	09		03	08	09	
1. Dolnośląskie	-	1	-	2	-	-	-	-
2. Kujawsko-pomorskie	1	3	-	25	1	1	-	-
3. Lubelskie	3	-	-	1	-	-	-	2
4. Lubuskie	1	2	-	3	-	-	-	1
5. Łódzkie	15	-	-	10	-	-	-	-
6. Małopolskie	8	9	-	21	-	-	-	-
7. Mazowieckie	7	4	-	28	-	1	1	-
8. Opolskie	1	-	-	4	1	-	-	15
9. Podkarpackie	3	1	-	3	-	-	-	-
10. Podlaskie	1	-	-	2	-	-	-	-
11. Pomorskie	-	-	-	40	-	-	-	2
12. Śląskie	16	13	4	11	-	3	-	2
13. Świętokrzyskie	-	2	-	-	-	-	-	-
14. Warmińsko-mazurskie	-	5	-	5	-	-	-	-
15. Wielkopolskie	1	7	-	3	-	4	-	4
16. Zachodniopomorskie	5	3	-	14	-	-	-	-
RAZEM	62	50	4	172	2	9	1	26

4. Serotyp *Yersinia* został określony jedynie dla 128 (39,3%) wyizolowanych szczepów, jest to o ponad 10% mniej niż w 2008 r. Serotypowanie izolowanych szczepów pałeczek *Yersinia* jest niezbędne do lepszej oceny sytuacji epidemiologicznej i ustalania źródeł zakażenia, dlatego konieczne jest wykonywanie pełniejszej diagnostyki tej jednostki chorobowej.

Otrzymano: 21.03.2011r.

Zaakceptowano do druku: 25.03.2011r.

Adres do korespondencji:

Dr Małgorzata Sadkowska-Todys
Zakład Epidemiologii
Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego
- Państwowy Zakład Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa
tel. 22 54-24-204